

Bystrowski, Andrzej

"Studia nad ideą wolności", red.
Zdzisław J. Czarnecki, Lublin 1995 :
[recenzja]

Studia Teologiczne 15, 396-397

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przykład jedna z myśli św. Tomasza zamieszczona w tej pracy: *Cisza wewnętrznego pokoju polega na uspokojeniu w człowieku wszystkich zbędnych dążeń*. Owa cisza pokoju jako wewnętrzne zintegrowanie się człowieka, nakierowanie na rozpoznane, prawdziwe dobro - oto moim zdaniem panaceum na wszelkie nerwice i stresy współczesnego człowieka! Ten, który był świętym najlepiej wiedział, jak znaleźć pokój wewnętrzny. Oczywiście jest to tylko jeden z rodzajów pokoju jakimi zajmuje się Stanisław Kowalczyk w swej pracy.

Książka, którą starałem się zrecenzować, napisana jest ładnym, przystępnym językiem. Także układ treści jest przejrzysty i logiczny, ułatwiający czytanie. Autorowi należy się, moim zdaniem, za całość dzieła głębokie i szczere uznanie. Sądzę, że książka ta będzie pożyteczną pomocą dla studentów filozofii, jak również zaciekawi wszystkich interesujących się problematyką antropologiczną.

Grzegorz Baczewski

Zdzisław J. Czarnecki (red.), *Studia nad ideą wolności*, Lublin 1995, ss. 224

Studia nad ideą wolności są pracą zbiorową pod redakcją Zdzisława J. Czarneckiego w Zakładzie Historii Filozofii Nowożytnej Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Zagadnienie to zajmuje istotne miejsce w pracach badawczych na powyższym wydziale.

Prace badawcze nad ideą wolności zostały przeprowadzone w wymiarze wieloaspektowego rozumienia tejże idei. Teksty, które zostały zamieszczone w tej pozycji są tylko naszkicowaniem pewnej całościowej konstrukcji tematyczno-problemowej, w której znajduje się idea wolności. Niniejszy tom, jako szkic, jest ważnym materiałem do refleksji nad tymże zagadnieniem, z uwzględnieniem różnorodności zapatrywań. *Studia* te składają się z dwunastu prac, które podejmują dylematy związane z zagadnieniem wolności, patrząc nań od strony pojmowania jej przez twórców zajmujących się tym dylematem. Każdy artykuł jest ukazaniem idei wolności w wymiarze problematycznym.

Praca rozpoczynająca niniejszą pozycję zajmuje się granicami wolności, które ukazał Józef Lipiec. Autor w wartościowy i wszechstronny sposób podaje jak jest pojmowana w pojęciu ogólnym, kiedy się zaczyna, a kiedy kończy czy w ogóle ludzie posiadają świadomość występowania wolności. Natomiast praca kończąca niniejsze *studia* (podobnie jak rozpoczynająca) stawia sobie za zadanie przedstawienie powiązań między wolnością, a racjonalnością ludzkiego działania. Jej autorem jest Andrzej L. Zachariasz. Autorzy w sposób klarowny ukazują jak ważną rolę odgrywa samoświadomość bytu ludzkiego. Ona to świadczy o naszym człowieczeństwie. Upodmiotowiając nas do tego, że jako byt posiadamy władze do wykonania czegoś. Coś może lub coś jest od nas zależne. Badania powyżej przedstawione są istotne w prowadzeniu rozważań nad ideą wolności. Istotne one są, ponieważ dla dużej grupy ludzi w sensie znaczeniowym termin ten jest tak oczywisty i jasny, że nie podlega żadnym dywagacjom, refleksjom. Naturalnie, że w pewnym stopniu można z tym

osądem zgodzić się, ale w takim razie należałoby zakwalifikować do szczytu absurdu poczynania niektórych ludzi, którzy za wolność są zdolni oddać wszystko, nawet życie. Przecież powszechnie jest przyjęte twierdzenie, że nie można żyć, gdy nie jest się wolnym. Nie jest idea ta tak prosta i jasna jak się początkowo wydaje, co jest przedstawione w badaniach zamieszczonych w tym dziele. Gdyby zagadnienia tutaj poruszane były proste i jasne to niniejsza pozycja nie miałaby racji bytu.

Następne prace pokazują wolność jako powszechnie używane zagadnienie należące do nieodłącznej towarzyszącej naszego życia: społecznego, obywatelskiego, historycznego i występujące również w filozofii i historii idei. Najwyraźniej jest ukazana idea wolności w filozofii w następujących pracach: *Idea wolności w filozofii okazjonalistycznej* Rafała Choroszyńskiego, *Aporie wolności: Oświecenie francuskie, Kant, Fichte* Zdzisława J. Czarneckiego, *Decyzja egzystencjalna jako realność wolności u Kanta i Kierkegaarda* Andrzeja Niemczuka, *Idea wolności w perspektywie myśli J. Ortegi y Gesseta* Leszka Kopciucha oraz w pracy *Pitirima A. Sorokina integralna koncepcja wolności* Czesława Gryko. Należy zaznaczyć, że powyższe dociekania są ukierunkowane na jedno zagadnienie, ale rozpatrywane w różnych aspektach. Wolność inaczej była pojmowana i przekazywana w myśli filozoficznej jak i w formacjach filozoficznych różnych myślicieli (u których występują cechy wspólne). Idea wolności w refleksji filozoficznej zawsze była i jest chętnie poruszana. Kolejną grupą poruszanych w tej książce jest refleksja nad powyższą tematyką w życiu społecznym, a także w teoriach politycznych (gdzie pojmowana jest w różny sposób, często różniący się jedna od drugiej dość mocno co widać w programach politycznych dążeń i działań). Autorami poruszającymi ten nurt badań w świetle idei wolności są: Marek Paweł Wrona *Johna Lock'a koncepcja wolności* i Jolanta Zdybel *Iziah Berlin - wolność jako sposobność działania*. Istotne miejsce w tej analizie zajmuje także myśl religijna ze szczególnym uwzględnieniem roli wolności w teologii monoteistycznej. Osnową rozważań jest problem powstały na bazie rozdzwiewu między ideą wolności, wszechmocy i wszechwiedzy Boga a wolnym wyborem człowieka, który byłby niczym nie ograniczony. Powyższe zagadnienie zostało opracowane w następujących pracach: *Rozumienie wolności w teologii* Marcina Lutra Honorata Jakuszko, następnie praca Mirosława Murata *Wolność w ewolucjonizmie* Piotra Teilharda de Chardin oraz *Koncepcja wolności w filozofii M. Bierdiewa*.

Problematyka zawarta w tych studiach jest bardzo istotna i ciągle ciesząca się szerokim zainteresowaniem. Prezentowana praca niewątpliwie zasługuje na uwagę tych wszystkich, którzy chcą zapoznać się z rozważanym zagadnieniem i poczynić własne nad nim przemyślenia. Ukazuje ona w sposób klarowny dylematy związane z ideą wolności, co jest istotne w pojmowaniu tak ważkiego problemu.

Andrzej Bystrowski